

FERENCES KÖZLÖNY

1939 augusztus hó

XIX. évf.

T A R T A L O M :

Terciárius naptár.

Nehogy azt gondolja!

P. Dr. Dám Ince O. F. M.: Minden
szív Királya és Központja.

Pálffy Erzsébet grófnő: Szent Antal
a Santa Crux zárdában.

P. Roznik Rajnér O.F.M.: Krisztus
közelében.

Hazug ima.

Gergity Mária: A szegénység erénye

Ahogy a kis Jani a felnőtteket látja.

„Nincs haszon a harmadikrendből!”

És a te áldozataid?

P. Kaizer Nándor O. F. M.: A buda-
krisztinavárosi szegényház és Szt.
Lázár templom. — Szt. Ferenc fiai
Zalaszentgróton.

Pálffy Erzsébet grófnő: Szent Antal
a haláloságnál.

P. Gyéressy Ágoston: Boldog Özséb.

Szerkesztői üzenetek.

Rendünk világkrónikája.

Rendi élet.

A buda-krisztinavárosi szegényház és Szent Lázár templom.

Közli: P. Kaizer Nándor O. F. M.

Amikor még 50 évvel ezelőtt a krisztinatóri iskolában a hittant tanítottam, volt alkalmam hetekint négyszer jól megnézni a krisztinavárosi szegényházat és annak különös építési módját. A kapujától jobbra és balra is épületszárnyak voltak; a kapun belül egy reám nézve igen vonzó udvar terült el; a felső részén újból bal és jobb szárnyú épületek tártultak szemeim elé. Csodáltoztam az épületek elrendezésén; de még inkább a köztük lévő térségen. Mindig csak azt hajtogattam magamban, hogy itt valaha templom lehetett, hogy minden oly arányosan ki van számítva.

Azóta 50 esztendő telt el, és mivel csak ritkán jutottam el az Attila-utcába, ábrándozásom lassan kiment a fejemből. E napokban véletlenül olvastam az újságban, hogy a krisztinavárosi szeretetháznál egy régi templomnak romjaira bukkantak, amely valószínűleg Szent Lázár temploma volt. Nagyon megörültem a hírnek, részint mivel régi sejtelmem igazgá vált, részint pedig, hogy most már nem kell tovább kutatnom, hol fekehetett Szent Lázár temploma. Régi kéziratainkban ugyanis azt olvastam, hogy a városmajorban feküdt. Azt hittem tehát, hogy a mai városmajorjort kell érteni; de egy másik okmány, amely azt mondja, hogy a régi városmajor a várfalak alatt keletre terült el és a mai Pasarétig nyúlt, zavarba hozott.

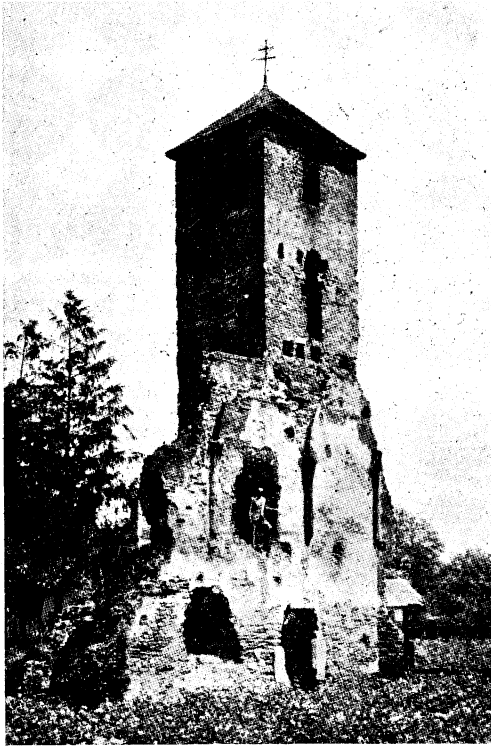
Igaz, a kórháznak fekvését még nem találták meg, talán nem is fogják megtalálni, mivel az alapjába helyezett köveket már régen kivették és más épületekre fordították. Véleményem szerint az Attila-utca frontján állt úgy építve, mint a mai szeretetház; a kaputól fölfelé valószínűleg lépcsők vezettek a templom főkapujáig, amely az Attila-utca felé néz, míg a szentély a mai Logodi-utcaig nyúlik. A kórház mindkét szárnyépülete mellett terült el Logod község, amelyet egy 1590-ből való budai lát képen még elég jól ki lehet venni.

Ha már eddig jutottunk az a kérdés támad, kiké volt ez a templom és a kórház? Bátran állíthatom, hogy a Szent Lázárról nevezett keresztes lovagrendé.

Vannak, akik e rendnek alapítását a negyedik századba vezetik vissza, mint nagy Szent Vazul püspök alkotását. Ez ugyanis 370 körül Cezárea külvárosában pompás kórházat építtetett, amely Naziánzi Szt. Gergely szerint kis városhoz hasonlított. Mások szerint a Szent János lovagrendből vált ki. Bármiképen legyen a dolog, annyi bizonyos, hogy a Szentföldön vette kezdetét. Innen a 12-ik században távoznok kellett és Európába jöttek, hogy az egyes államokban elhelyezkedjenek. Az államfők szívesen fogadták és különféle javakkal ellátták őket. A főmesteri széket Boignibe, Franciaország városába helyezték; és innen kormányozta a főmester az elszéledt tagokat. Későbbben a fegyelem meglazult köztük, de IV. Pius pápa ismét helyreállította és különféle kedvezményekben részesítette a rendet. V. Pius pápa ezeket a kedvezményeket részint visszavonta, részint pedig megmásította. Eddig a rend maga választotta a főmestert és rendesen Franciaországban székel, hogy azonban meglazult a rendi fegyelem, IV. Pius pápa a milánói Joannoto Castiliont nevezte ki főmesternek. Ezért a francia tagok nehezteltek és 1607-ben elváltak a többi Lázárrendiektől és egyesültek a Kármelhegyi Notre Dame-lovagrenddel. Joannoto Castilion halála után 1578-ban XIII. Gergely pápa a nagymesterséget Emmanuel Philibertre ruházta. Ez Niceában rendi káptalant tartott és a pápa jóváhagyásával új szabályokat írt elő. Nemsokára ezek a

lovagok is egyesültek a Szent Mór lovagrenddel. Így szűnt meg a Szt. Lázár lovagrendje.

Magyarországon is találjuk e rend tagjait. Már egy 1181. évi okmány tesz említést róluk. Esztergomban székelt a nagymester; tehát itt volt az úgynevezett konventjük. A konventen kívül voltak különféle városokban kórházaik; de ezeket az okmányok nem említik, mivel a konventhez tartoztak. 1233-ban az esztergomi nagymester részt vesz azon az ülésen, amelyen II. Endre király kötelezte magát, hogy az Egyház szabadalmait megtartja és hogy a zsidók hivatalt többé nem viselhetnek. (Balics Egyh. Tört.)

A zalaszentgróti ferences templom romjai.

Szent Lázár-lovag.

A *budai kórház*. IV. Béla király 1256-ban meg akarta jutalmazni Siegfrid gróf (comes) érdemeit, azért annak a többi közt Örsön (Budaörs) egy darab földet és egy — a Szent Lázár-lovagoktól megvett — szőlőt adományozott. Vajjon hogyan juthattak a lovagok ezen szőlőhöz? Véleményem az, hogy ők kórházukban ápoltak egy budaörsi férfit, aki hálából szőlőt adományozott nekik. Ez a kórház csak a budai kórház lehetett.

A magyarországi Szt. Lázár-lovagokról utoljára 1272-ben tesz említést egy határjárási okmány. (Wenzel XII. 63—65.)

A kórházi lovagok a betegápoláson kívül háború esetén a király mellett harcoltak is. Ruhájuk fehér volt, amelyet zöld kereszt díszített.

Szent Ferenc fiai Zalaszentgróton.

Közli: P. Kaizer Nándor O. F. M.

Zalaszentgrótról és annak multjáról nagyon keveset tudunk, mivel a reá vonatkozó okmányok a török uralom alatt elvesztek, vagy elhamvadtak. Vára 1083 körül épült Gellért püspök emlékére, akit ebben az évben szentté avattak. 1332—1337-ig András volt a plébánosa, 1421-ben pedig Dénes. A XV. század óta 1654-ig a Hagymási család tulajdona volt. Ugyanekkor a birtok Batthyány Ádámnak kezébe jutott. A jelenlegi kastélyt Batthyány Ferenc építette 1787-ben. 1526 után a törökök el akarták foglalni, de vereséget szenvedtek. 1624-ben nagy földrengés pusztította. Ez a város azonban nem volt a ferences atyáknak lakóhelye, hanem mellette van egy hasonló nevű falu, az úgynevezett *Polgárváros*, másként *Kisváros*, vagy egyszerűen *Külváros*. Itt laktak ők. Nincs semmiféle adatunk arra nézve, hogy mikor és ki telepítette őket ide.

Annyi azonban bizonyos, hogy a Szentszék megadta a ferenceseknek az engedélyt, hogy Magyarországon és Társországaiban a törökök által elpusztított zárdák helyében zárdákat építhessenek, ha akadnak jötevők. Így 1437-ben építhettek 7 zárdát, 1440-ben tizet és 1461-ben tizenkettőt, összesen tehát huszonkilencet. Ebből következtethetjük, hogy az itteni zárdá 1437 és 1461 közti években épült. Hogy ki építette, arra is rájövünk. Ugyancsak ezen időközben mindkét Szentgrótnak tulajdonosa a Hagymási család volt. Tehát csak is ez építhette a zárdát és telepíthette le a franciskánusokat. Itt tartózkodásukról csak 1506-ból van írásbeli adatunk. A 14. században azonban már plébániája volt. Így olvassuk, hogy 1332—1337-ig Péter volt a plébános. Ez a buzgó család a hitújítás idejében behódolt Kálvin vallásának, a barátokat elűzte, a templom és a zárdá ingó vagyonát pedig tulajdonába vette. Ma a mellékelt csúcsíves torony hirdeti még a volt ferences templom és zárdá helyét; azt a helyet, ahonnan annyi áldás szállt a népre és szántóföldjeire.

1537-ben még itt találjuk Szent Ferenc fiait; de azután elnémul a krónika. Ime ezeket az adatokat találtam irattárunkban az itt levő szerzetes testvérekről.

1531. Szerdahelyi Bálint házfőnök.

1533. Nyáradai András házfőnök és a slavoniai őrségnek vizitátora, Pákosi Benedek gyóntató, Szentiványi Bernárd gyóntató, Sári Gergely laikus testvér olomozó, Pápai Benedek laikus testvér; időközben meghalt.

1535. Bányai Mátyás házfőnök.

1537. Zádori László házfőnök.

Terciárius lelkiismeretvizsgálat.

A terciárius szabályok megtartása nem bűn terhe alatt kötelező s ezért a szentgyónást megelőző lelkiismeretvizsgálatnál nem szükséges esetleges mulasztásainkat számbavennünk. Ha azonban jó terciáriusok akarunk lenni és maradni, elengedhetetlen, hogy néhány napján külön terciárius lelkiismeretvizsgálatot tartsunk, őszintén bevalljuk magunknak a szabályhoz való hűtlenségünket és megfogadjuk, hogy a jövőben jobb gyermekei leszünk Szent Ferencnek.